

Петык М.И., Левус Н.М. Привлечение финансовых ресурсов на финансовых рынках путем выпуска депозитарных расписок

Рассмотрено понятие депозитарной расписки и механизм ее выпуска украинскими эмитентами. Проанализирована практика привлечения финансовых ресурсов отечественными предприятиями путем выпуска депозитарных расписок и определены основные тенденции развития рынка депозитарных расписок.

Ключевые слова: банк-депозитарий, депозитарная расписка, листинг, программа эмиссии, финансовый рынок, финансовые ресурсы.

Petyk M.I., Levus N.M. Raising financial resources on the financial markets through the issuance of depositary receipts

The concept of depositary receipt and the mechanism of its emission Ukrainian issuers are examined. The practice of raising financial resources by domestic enterprises by issuing depositary receipts is analyzed and the main market trends depositary receipts are determined.

Keywords: depositary bank, depositary receipt, listing, emission program, financial market, financial resources.

УДК 339.37(477)+330.163

Доц. О.О. Трут, канд. екон. наук;
здобувач А.І. Тимчина – Львівська КА

**РОЗДРІБНИЙ ТОВАРООБІГ – ІНДИКАТОР
ПОТРЕБ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ**

На теренах України з року в рік обсяги роздрібногo товарообігу підприємств невпинно зростають. Структура обігу як продовольчих, так і непродовольчих товарів зміщується в бік предметів першої необхідності. Умовно, 7-річний період розвитку роздрібногo торговельногo ринку України, який проаналізовано, можна поділити на частини: докризовий період (від початку 2006 р. до початку 2009 р.), кризовий період (2009 р.) та післякризовий період (від початку 2010 р. до початку 2012 р.).

Ключові слова: оборот роздрібногo торгівлі, роздрібний товарообіг підприємств, продовольчі товари, непродовольчі товари.

Вступ. У процесі руху товару від виробників до споживачів кінцевою ланкою, що замикає ланцюг господарських зв'язків, є роздрібна торгівля. Водночас, роздрібна торгівля є стартовим майданчиком для нового циклу виробництва і обігу, оскільки товар перетворюється на гроші. При роздрібній торгівлі товари переходять зі сфери обігу у сферу колективного, індивідуального, особистого споживання, тобто стають власністю споживачів. Покупці оптимально задовольняють свої потреби через роздрібну торгівлю, представники якої, враховуючи в своєму асортименті побажання покупців, можуть більше продати товарів і забезпечити собі комерційний успіх.

Кількісна та якісна характеристики товарної маси, яка переходить із сфери виробництва у сферу споживання через роздрібну торгівлю, відповідно до закону товарного обігу відображаються в показниках роздрібногo товарообігу. Як будь-який економічний процес, роздрібний товарообіг має свої закономірності розвитку. Вагомий внесок у розробку теоретичних і практичних проблем щодо забезпечення ефективності функціонування роздрібних торговельних підприємств та вивчення закономірностей розвитку роздрібногo товарообігу зробили В.В. Апопій, І.О. Бланк, Є.І. Бойко, О.Д. Вовчак, Я.А. Гончарук, В.І. Гринчуцький, В.С. Загорський, В.І. Іваницький, А.В. Калина, І.І. Каракоз, Л.О. Ліго-

ненко, А.А. Мазаракі, В.С. Марцин, Є.В. Мних, Г.В. Митрофанов, С.Ф. Покропивний, А.А. Садеков, Л.Г. Словінська, Л.Л. Теренова, Н.М. Ушакова, А.М. Фрідман. Проте серед них і досі немає єдиної думки щодо вивчення цього предмета. Аналізуючи наукові роботи, ми виявили, що питанню аналізу товарообігу ринку роздрібногo торгівлі України в сучасних ринкових умовах вчені-еконімісти приділили недостатньо уваги.

Постановка завдання. Охарактеризувати товарообіг ринку роздрібногo торгівлі в умовах сучасного невизначеногo ринкового середовища України.

Результати дослідження. Для виконання поставленогo завдання використаємо дані Державної служби статистики України щодо потужності роздрібногo торгівлі України протягом останніх 7 років – з початку 2006 р. по початок 2012 р., включно (табл. 1).

Табл. 1. Потужність підприємств роздрібногo торгівлі України (станом на початок року)

Роки	Оборот роздрібногo торгівлі		Роздрібний товарообіг підприємств	
	млрд грн.	індекс, до попереднього року, %	млрд грн.	індекс, до попереднього року, %
2006	174,367	100,0	94,332	100,0
2007	237,812	136,4	129,952	137,8
2008	325,063	136,7	178,233	137,2
2009	455,964	140,3	246,903	138,5
2010	444,300	97,4	230,955	93,5
2011	541,548	121,9	280,890	121,6
2012	685,721	126,6	350,059	124,6
2012 до 2006	+511,354	приріст +293,3	+255,727	приріст +271,1
2012 до 2010	+241,421	приріст +54,3	+119,104	приріст +51,6

Державна служба статистики України, відповідно до "Інструкції про облік роздрібногo товарообігу і товарних запасів", затвердженої наказом Міністерства статистики України від 28.12.1996 р. №389, під терміном "роздрібний товарообіг підприємств" розуміє обсяг продажу споживчих товарів населенню через роздрібну торговельну мережу (юридичні особи), виражений у фактичних цінах на момент продажу товарів; а під терміном "оборот роздрібногo торгівлі" розуміє роздрібний товарообіг юридичних осіб, які здійснюють діяльність із роздрібногo торгівлі, а також розрахункові обсяги продажу споживчих товарів через ринки та торговельні мережі, що належить фізичним особам, виражені у фактичних цінах на момент продажу товарів.

Отже, за цей період спостерігаємо стабільне нарощування обсягів як обігу роздрібногo торгівлі (+511,354 млрд грн або зафіксований приріст +293,3 % на початку 2012 р. порівняно з початком 2006 р.), так і роздрібногo товарообігу підприємств (+255,727 млрд грн або зафіксований приріст +271,1 % на початку 2012 р. порівняно з початком 2006 р.).

На основі зазначених вище даних можна констатувати також і стабільність росту з року в рік цих показників. Так, ріст обігу роздрібногo торгівлі коливається в межах від +21,9 % до +36,7 %, а ріст роздрібногo товарообігу підприємств знаходиться в діапазоні від +21,6 % до +38,5 %. Єдиним винятком

став 2009 р., коли оборот роздрібної торгівлі та роздрібний товарообіг підприємств був нижчим за попередній рік: 97,4 % та 93,5 %, відповідно. Така ситуація, на нашу думку, є відлунням світової економічної кризи 2008 р.

Світова фінансова криза істотно вплинула на фінансові результати діяльності підприємств роздрібної торгівлі більшості регіонів України. Так, станом на початок 2010 р., порівняно з початком 2009 р., спостерігаємо спад роздрібно-го товарообігу майже по всіх регіонах України, що призвело до зменшення загальнодержавного обігу товару в розмірі -15,948 млрд грн (табл. 2).

Табл. 2. Обсяги роздрібно-го товарообігу підприємств України (станом на початок року), млрд грн

Регіони	Роки							Індекс, %	
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 до 2006 рр.	2012 до 2010 рр.
АР Крим	3,448	4,784	6,430	9,064	8,431	10,171	12,862	373,0	152,6
Вінницька	2,248	2,959	3,922	5,358	4,662	5,673	7,333	326,2	157,3
Волинська	1,834	2,404	3,134	4,306	3,889	4,709	5,908	322,1	151,9
Дніпропетровська	8,370	11,477	15,976	22,353	20,151	24,763	29,904	357,3	148,4
Донецька	7,867	11,430	15,942	22,229	19,913	25,446	31,327	398,2	157,3
Житомирська	1,775	2,430	3,321	4,344	4,143	5,028	6,568	370,0	158,5
Закарпатська	2,667	2,902	3,667	5,304	4,915	5,978	7,487	280,7	152,3
Запорізька	3,881	4,982	6,782	9,301	8,433	10,734	13,377	344,7	158,6
Івано-Франківська	1,563	2,269	3,133	4,519	4,248	4,859	6,375	407,9	150,1
Київська	3,021	4,731	6,663	9,859	10,010	12,222	16,332	540,6	163,2
Кіровоградська	1,466	2,021	2,801	3,922	3,635	4,430	5,324	363,2	146,5
Луганська	2,765	3,767	5,246	7,797	7,132	9,143	11,427	413,3	160,2
Львівська	5,530	6,883	9,472	12,827	12,984	15,024	18,180	328,8	140,0
Миколаївська	1,760	2,555	3,862	5,310	4,819	5,695	7,172	407,5	148,8
Одеська	5,165	7,445	9,996	14,160	14,843	18,007	22,806	441,5	153,6
Полтавська	2,521	3,468	4,678	6,726	6,054	7,215	9,065	359,6	149,7
Рівненська	1,644	2,093	2,747	3,853	3,793	4,389	5,545	337,3	146,2
Сумська	1,749	2,156	2,688	3,674	3,378	3,926	4,999	285,8	148,0
Тернопільська	1,325	1,730	2,252	3,309	3,321	3,822	4,704	355,0	141,6
Харківська	6,756	9,165	12,312	16,852	15,976	18,798	22,953	339,7	143,7
Херсонська	1,827	2,494	3,326	4,392	4,421	5,138	6,299	344,8	142,5
Хмельницька	1,803	2,506	3,368	5,003	4,410	5,228	6,545	363,0	148,4
Черкаська	1,752	2,336	3,173	4,558	4,440	5,571	7,097	405,1	159,8
Чернівецька	1,435	1,807	2,680	3,664	3,593	4,122	4,884	340,3	135,9
Чернігівська	1,578	2,121	2,863	3,903	3,711	4,385	5,464	346,3	147,2
м. Київ	17,696	25,826	35,990	47,809	43,191	53,318	66,033	373,2	152,9
м. Севастополь	0,886	1,215	1,809	2,507	2,459	3,096	4,089	461,5	166,3
<i>Всього</i>	<i>94,332</i>	<i>129,952</i>	<i>178,233</i>	<i>246,903</i>	<i>230,955</i>	<i>280,890</i>	<i>350,059</i>	<i>371,1</i>	<i>151,6</i>

Якщо ж розглянути ширший часовий інтервал, то в середньому по Україні обсяги роздрібно-го товарообігу підприємств України станом на початок 2012 р. зросли в 3,7 раза, порівняно з початком 2006 р. Проте, аналізуючи дані, наведені в табл. 2, можемо констатувати нерівномірність вкладу підприємств окремих регіонів у загальнодержавний роздрібний оборот товару. Так, на основі наведених вище даних можемо виділити такі групи адміністративних утворень щодо вкладу в зростання обсягів роздрібно-го товарообігу України:

- По-перше, "регіони з вище середньодержавними темпами зростання" – регіони, які зробили найбільший внесок у зростання роздрібно-го товарообігу країни:

Київська обл. (зростання обсягів роздрібно-го товарообігу підприємств становило 5,4 раза), м. Севастополь (4,6), Одеська область (4,4), Івано-Франківська обл. (4,1), Луганська обл. (4,1), Миколаївська обл. (4,1), Черкаська обл. (4,1), Донецька обл. (4,0).

- По-друге, "регіони з середньо державними темпами зростання": м. Київ (ріст обсягів роздрібно-го товарообігу підприємств становив 3,7 раза), АР Крим (3,7), Житомирська обл. (3,7), Тернопільська обл. (3,6), Дніпропетровська обл. (3,6), Полтавська обл. (3,6), Хмельницька область (3,6), Кіровоградська обл. (3,6), Чернігівська обл. (3,5), Херсонська обл. (3,5), Запорізька обл. (3,5).
- По-третє, "регіони з нижче середньодержавними темпами зростання" – регіони, які зробили найменший внесок у зростання роздрібно-го товарообігу країни: Чернівецька обл. (зростання обсягів роздрібно-го товарообігу підприємств становило 3,4 раза), Харківська обл. (3,4), Рівненська обл. (3,4), Вінницька обл. (3,3), Львівська обл. (3,3), Волинська обл. (3,2), Закарпатська обл. (2,8), Сумська обл. (2,6).

Якщо ж порівняти обсяги регіональних роздрібно-го товарообігів підприємств України станом на початок 2012 р., порівняно з початком 2010 р., то можемо спостерігати стирання значних відмінностей в зростанні роздрібно-го товарообігу між адміністративними утвореннями. Так, під час середньодержавного зростання обсягів обігу роздрібно-го товару в 1,5 раза, коливання зростання обсягів роздрібно-го товарообігу підприємств у розрізі регіонів коливається в межах від 1,4 раза до 1,7 разів.

У докризовий період діапазон темпів зростання роздрібно-го товарообігу регіонів був ширшим, ніж у післякризовий період. Так, якщо темпи росту роздрібно-го товарообігу на початок 2007 р., порівняно з початком 2006 р., по регіонах коливались в межах 1,1-1,6 раза; то темпи росту на початок 2009 р. порівняно з початком 2008 р., коливались уже в межах 1,3-1,5 раза. Проте, темпи росту роздрібно-го товарообігу на початок 2011 р. порівняно з початком 2010 р. по регіонах уже коливались в межах 1,1-1,3 раза; а межі темпів росту на початок 2012 р. порівняно з початком 2011 р., по регіонах зафіксовані в діапазоні 1,2-1,3 раза.

Такий стан справ, на нашу думку, спричинений подальшим. В докризовий період населення України мало змогу планувати свої покупки щодо споживчих товарів. Чималу роль у цей період відіграла наявність широкого спектра банківських програм щодо споживчого кредитування населення. Причому українське населення за рахунок кредитів купувало споживчі товари тривалого користування – непродовольчі товари.

Власне, наведені вище нами висновки, підтверджують дані Державної служби статистики України щодо роздрібно-го товарообігу підприємств України за видами економічної діяльності, зафіксовані протягом останніх 7 років, від початку 2006 р. до початку 2012 р. (табл. 3).

Так, станом на початок 2012 р. при загальному зростанні роздрібно-го товарообігу підприємств України на +255,727 млрд грн (або у 3,7 раза), порівняно з початком 2006 р., зростання роздрібно-го товарообігу підприємств, які торгують непродовольчими товарами сягнуло позначки +158,674 млрд грн (або у 3,9 раза), а зростання роздрібно-го товарообігу підприємств, які торгують продо-

вольчими товарами, зупинилось на позначці +97,053 млрд грн (або у 3,5 раза). У цей же період відбувся перерозподіл роздрібного товарообігу підприємств України, які торгують продовольчими та непродовольчими товарами. Так, за цей період частка роздрібного товарообігу підприємств, які торгують продовольчими товарами, зменшилась (-2,6 %), а відповідно частка роздрібного товарообігу підприємств, які торгують непродовольчими товарами, збільшилась (+2,6 %).

Табл. 3. Роздрібний товарообіг підприємств України, за видами економічної діяльності (станом на початок року), млрд грн

Роки	Продовольчі товари	Непродовольчі товари	Всього
2006	39,221	55,111	94,332
2007	49,703	80,249	129,952
2008	62,995	115,238	178,233
2009	85,052	161,851	246,903
2010	92,414	138,541	230,955
2011	110,884	170,006	280,890
2012	136,274	213,785	350,059
2012 до 2006	+97,053	+158,674	+255,727
2012 до 2010	+43,860	+75,244	+119,104

Аналізуючи наведені вище дані в докризовий період, можемо спостерігати зростання роздрібного товарообігу підприємств, які торгують як продовольчими товарами, так і непродовольчими товарами. Проте темпи росту в них відмінні. Якщо ріст роздрібного обігу продовольчих товарів станом на початок 2007 р., порівняно з початком 2006 р., становив +10,482 млрд грн, станом на початок 2008 р., порівняно з початком 2007 р. ріст становив +13,292 млрд грн, а станом на початок 2009 р. порівняно з початком 2008 р. ріст зафіксовано на позначці +22,057 млрд грн, то ріст роздрібного обігу непродовольчих товарів було зафіксовано на рівні: +25,138 млрд грн, +34,989 млрд грн та +46,613 млрд грн, відповідно. Співвідношення річного росту непродовольчих товарів до продовольчих товарів коливалось в межах від 2,1 разів до 2,6 разів, залежно від року.

Проте протягом 2009 р. ріст роздрібного товарообігу підприємств, які торгують продовольчими товарами дещо сповільнився. Так, станом на початок 2010 р. порівняно з початком 2009 р., ріст обігу продовольчих товарів зафіксовано лише на позначці +7,362 млрд грн. Але найгіршу ситуацію зафіксовано на ринку непродовольчих споживчих товарів. За відсутності доступних кредитних програм як банків, так і інших фінансових установ, щодо споживчих товарів, роздрібний товарообіг непродовольчими товарами у 2009 р. зазнав спаду. Станом на початок 2010 р., порівняно з початком 2009 р., спад обігу непродовольчих товарів зафіксовано на рівні -23,310 млрд грн, що і дало можливість зафіксувати цього року загальнодержавний спад роздрібного товарообігу підприємств України на рівні -15,948 млрд грн.

У післякризовий період оборот роздрібною торгівлі знову набирає оберти. Так протягом 2010 р. роздрібний товарообіг продовольчих товарів зріс на +18,470 млрд грн, а протягом 2011 р. – на +25,390 млрд грн. Водночас ріст роздрібного обігу непродовольчих товарів зафіксовано на рівні +31,465 млрд грн. та +43,779 млрд грн, відповідно. Тобто в післякризовий період співвідношення

річного росту непродовольчих товарів до продовольчих товарів стабільно коливається в межах 1,7 разів.

На ринку роздрібного товарообігу, в кризовий період населення України надає перевагу продовольчим товарам, а в некризовий період співвідношення реалізації продовольчих і непродовольчих товарів у бік збільшення других (рис. 1). Загалом, основною тенденцією розвитку роздрібного товарообігу підприємств України є нарощування фінансових обсягів продажу, і передусім за рахунок зростання цін. Так, якщо порівняти індекси фінансового та фізичного обсягів роздрібного обігу товару протягом останніх 7 років – з початку 2006 р. по початок 2012 р., включно (табл. 4), то можемо констатувати наступне.

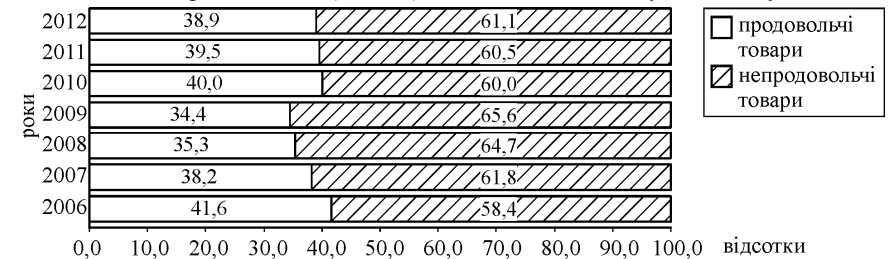

Рис. 1. Розподіл частки роздрібного товарообігу підприємств України за видами економічної діяльності

На фоні загальнодержавного зростання індексів фінансового обсягу товарообігу підприємств України на 371,1 %, зафіксованого станом на початку 2012 р. порівняно з початком 2006 р., зростання індексів фізичного обсягу товарообігу підприємств України зафіксовано лише на позначці 189,3 %.

Табл. 4. Індекси фінансового та фізичного обсягів роздрібного товарообігу підприємств України (станом на початок року, до попереднього року), %

Роки	Спеціалізація роздрібних торговельних підприємств				Всього	
	які торгують продовольчими товарами		які торгують непродовольчими товарами		індекс фінансового обсягу	індекс фізичного обсягу
	індекс фінансового обсягу	індекс фізичного обсягу	індекс фінансового обсягу	індекс фізичного обсягу		
2006	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2007	126,7	118,2	145,6	132,1	137,8	126,4
2008	126,7	116,7	143,6	137,4	137,2	129,5
2009	135,0	108,4	140,4	122,2	138,5	117,3
2010	108,7	90,7	85,6	73,0	93,5	79,1
2011	120,0	106,0	122,7	112,9	121,6	110,1
2012	122,9	112,7	125,8	113,6	124,6	113,2
2012 до 2006	347,5	162,0	387,9	207,7	371,1	189,3
2012 до 2010	147,5	119,5	154,3	128,3	151,6	124,6

Істотний вплив тут відіграли темпи підвищення цін на продовольчі товари. Якщо проаналізувати відношення індексів фінансового до фізичного обсягів роздрібного товарообігу підприємств України, то станом на початок 2012 р., порівняно з початком 2006 р., індекси фінансового обсягу роздрібного обігу про-

довольчих товарів у 2,1 раза випереджали індекси фізичного обсягу роздрібно-го обігу цих же товарів.

Проте вже в останні роки ці темпи дещо сповільнилися. Так, станом на початку 2012 р., порівняно, з початком 2010 р., індекс фінансового обсягу роздрібного товарообігу підприємств України зафіксовано на рівні 151,6 %, а індекс фізичного обсягу роздрібного товарообігу підприємств України зафіксовано на рівні 124,6 %. Відношення ж індексів фінансового до фізичного обсягів роздрібного обігу продовольчих товарів станом на початок 2012 р., порівняно з початком 2010 р., зафіксовано на рівні 1,2 раза.

Така ситуація, на нашу думку, спричинена наступним. Темпи зростання наявних доходів населення станом на початок 2012 р., порівняно з початком 2006 р., зафіксовано на рівні 3,3 раза. Водночас зафіксовано зростання витрат населення України, пов'язане з підвищенням цін на товари та послуги. Так, зокрема, станом на початок 2012 р., порівняно з початком 2006 р., ціни на послуги щодо утримання житла зросли в 3,5 раза; ціни на продовольчі товари зросли в 2,3 раза; ціни на товари та послуги з охорони здоров'я зросли в 2,2 раза; ціни на придбання одягу та взуття зросли у 1,2 раза; ціни на придбання: алкогольних напоїв та тютюну, побутової техніки, на оплату послуг транспорту, зв'язку, відпочинку тощо зросли в середньому у 2,0 рази.

Внаслідок такого тотального зростання цін на товари та послуги, українці почали найбільше уваги приділяти:

- По-перше, купівлі товарів першої необхідності (продукти харчування, одяг та взуття, особиста гігієна тощо).
- По-друге, купівлі дешевих товарів, хоча й сумнівної якості.

У період суцільної недостатньої кількості обігових коштів, не всі українські виробники витримують конкуренцію на ринку товарів першої необхідності. На підтвердження викладеного вище наведемо дані Державної служби статистики України за період останніх 7-ми років (з початку 2006 р. по початок 2012 р., включно) щодо роздрібного обігу підприємств України продовольчими товарами (товарами першої необхідності), які вироблені в нашій державі та імпортовані з-за її меж (табл. 5).

Табл. 5. Роздрібний товарообіг підприємств України, які торгують переважно продовольчими товарами (станом на початок року), млрд грн

Роки	Виробленими в Україні	Імпортованими в Україну	Всього
2006	35,652	3,569	39,221
2007	44,385	5,318	49,703
2008	55,562	7,433	62,995
2009	75,016	10,036	85,052
2010	81,694	10,720	92,414
2011	97,800	13,084	110,884
2012	118,831	17,443	136,274
2012 до 2006	+83,179	+13,874	+97,053
2012 до 2010	+37,137	+6,723	+43,860

Аналізуючи ці дані, можемо стверджувати, що оборот роздрібної торгівлі продовольчими товарами впевнено збільшується – протягом останніх зазначених років, з року в рік динаміка роздрібного товарообігу підприємств Укра-

їни показує зростаючий тренд (від 39,221 млрд грн на початку 2006 р. до 136,274 млрд грн на початку 2012 р.).

Позитивний тренд щодо збільшення роздрібного обігу продовольчих товарів зафіксовано як щодо товарів, які вироблено в Україні, так і щодо товарів, які імпортовані в Україну. Зокрема, роздрібний оборот товарами, які вироблено в Україні збільшився на початку 2012 р., порівняно з початком 2006 р. на 83,179 млрд грн, а роздрібний оборот товарами, які імпортовано в Україну, за цей же період збільшився на 13,874 млрд грн.

Проте тенденція частки продовольчих товарів, які вироблено в Україні в загальному роздрібному товарообігу, не сприяє розвитку ринку вітчизняного товаровиробника (рис. 2). Аналізуючи наведені вище дані, можемо констатувати поступове, але невпинне зменшення частки українських товарів на ринку роздрібної торгівлі продовольчими товарами. Водночас роздрібний оборот товарами, які імпортовано в Україну на початку 2012 р., порівняно з початком 2006 р., збільшився у 4,9 раза.

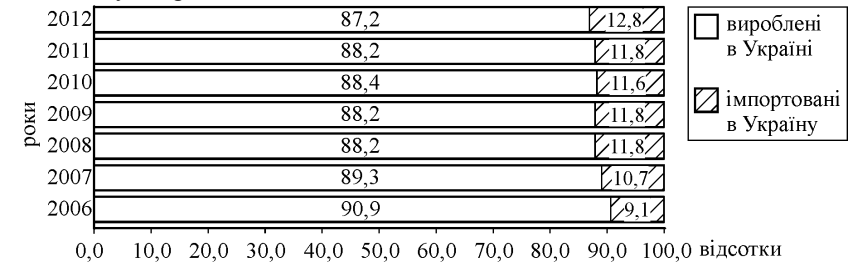

Рис. 2. Розподіл роздрібного товарообігу між продовольчими товарами, які вироблені в Україні та імпортовані з-за її меж

Варто також зауважити, що протягом зазначеного вище періоду відбувся перерозподіл товарів, якими торгують роздрібні торговельні підприємства. Так, за цей період частка продовольчих товарів роздрібного товарообігу, які виробляються в Україні в загальному обороті продовольчих товарів зменшилась (-3,7 %), а відповідно частка продовольчих товарів роздрібного товарообігу, які імпортуються в Україну збільшилась (+3,7 %).

Найбільше імпортують такі продовольчі товари: консерви рибні; консерви овочеві; консерви фруктово-ягідні; чай; кава; макаронні вироби; плоди, ягоди, виноград, горіхи, кавуни та дині; вина тощо.

Висновки. Враховуючи сучасний складний етап розвитку ринкових економічних відносин, виживання роздрібних торговельних підприємств та роздрібних торговельних точок у нестабільному та невизначеному середовищі, що швидко змінюється, є дуже актуальною проблемою в Україні.

На теренах України загалом можна виділити дві основні закономірності розвитку роздрібного товарообігу:

- По-перше, безперервне збільшення обсягу товарообігу.
- По-друге, постійне оновлення структури товарообігу.

Інші закономірності зводяться більшою чи меншою мірою до цих основних закономірностей. Спостерігаємо також нерівномірний вклад регіонів у загальнодержавний роздрібний оборот товарів.

Збільшується частка товарів, які можуть бути використані протягом мінімального проміжку часу (продовольчі товари) або можуть бути продані та перепродані іншим споживачам (непродовольчі товари). Населення таким чином задовольняє свої фізіологічні потреби та зберігає свої заощадження не в грошовій масі, а в товарній.

У докризовий період та післякризовий період у населення України більший попит мають непродовольчі товари, а в кризовий період – продовольчі. Проте протягом всього досліджуваного нами періоду серед продовольчих товарів, які продаються через роздріб, домінують імпортовані товари, тобто можемо стверджувати, що держава взяла курс на імпорт продовольчих товарів.

На нашу думку, в умовах невизначеного ринкового середовища України роздрібна торгівля продуктами харчування є одним з найбільш перспективних секторів української економіки, що динамічно розвивається та відіграє провідну роль у розвитку споживчого ринку. А вибраний курс – на імпорт – помилковий.

Література

1. Державна служба статистики України. – К. : Держстат. України, 1998-2012. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Апопій В.В. Сучасні проблеми та стратегічні пріоритети розвитку внутрішньої торгівлі України / В.В. Апопій // Вісник ДонДУЕТ. – Сер.: Економічні науки. – 2005. – № 4. – С. 145-153.
3. Шубін О.О. Внутрішня торгівля: регіональні аспекти розвитку : монографія / за ред. О.О. Шубіна, Я.А. Гончарука. – Донецьк-Львів : ДонНУЕТ, 2007. – 404 с.
4. Хом'як Ю.М. Тенденції і напрями розвитку роздрібної торгової мережі Львівщини / Ю.М. Хом'як // Торговля, комерція, підприємництво : зб. наук. праць. – Львів : Вид-во ЛКА, 2009. – Вип. 10. – С. 136-139.
5. Лагутін В.Д. Внутрішній ринок споживчих товарів: теорія розвитку і регулювання : монографія / В.Д. Лагутін. – К. : Вид-во КНТЕУ, 2008. – 382 с.

Трут О.О., Тимчина А.И. Розничный товарооборот – индикатор потребности населения Украины

На территории Украины, из года в год объемы розничного товарооборота предприятий постоянно растут. Структура оборота как продовольственных, так и непродовольственных товаров смещается в сторону предметов первой необходимости. Условно, 7-летний период развития розничного торгового рынка Украины, который авторы проанализировали, можно разделить на две части: в кризисный период (с начала 2006 г. до начала 2009 г.), кризисный период (2009 г.) и послекризисный период (с начала 2010 г. до начала 2012 г.).

Ключевые слова: оборот розничной торговли, розничный товарооборот предприятий, продовольственные товары, непродовольственные товары.

Trut O.O., Tymchyna A.I. Turnover retail market in today uncertain market environment Ukraine

On the territory of Ukraine, every year the volume of retail trade enterprises steadily increasing. Structure of turnover both food and nonfood towards essentials. Conventionally, a 7-year period of retail market in Ukraine, which is analyzed in the paper can be divided into parts: pre-crisis period (from the beginning 2006 to the beginning 2009), crisis period (2009) and post-crisis period (from the beginning 2010 to the beginning 2012).

Keywords: retail trade turnover, retail turnover of goods, food products, non-food products.

УДК 330.341

Асист. І.Я. Цигиль;

студ. О.О. Петльована – НУ "Львівська політехніка"

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ В УКРАЇНІ

Досліджено економічну сутність понять "злиття" і "поглинання" та наведено узагальнену класифікацію типів злиття і поглинання компаній. Розглянуто стан українського ринку злиття і поглинання, його динаміку розвитку за останні роки. Здійснено аналіз інвестиційної привабливості українського бізнесу та виокремлено особливості угод зі злиття та поглинання. Досліджено мотиви, які спонукають підприємців до здійснення процесів злиття та поглинання в умовах економічної глобалізації. Також висвітлено основні проблеми ринку злиття і поглинання в Україні та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: злиття та поглинання компаній, ринок М&А, класифікація процесів злиття та поглинання, мотиви здійснення процесів злиття та поглинання, синергія, інтеграція, інвестори, рейдерство, ворожі поглинання.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. В умовах нестачі інвестиційних ресурсів, посилення конкуренції та невеликої інвестиційної привабливості України, для суб'єктів господарювання участь в інтеграційних процесах на ринку злиття та поглинання є фактично єдиною можливістю вийти на якісно новий рівень розвитку. Для українських компаній угоди зі злиття і поглинання (М&А) є способом за короткий термін збільшити капіталізацію. Також такі угоди є важливим засобом модернізації компаній, інструментом підвищення їх доходності та інвестиційної привабливості. Багато компаній світу активно використовують М&А операції для здобуття перемоги у конкурентній боротьбі. Набирає обертів цей процес і на українському ринку.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед наукових праць, в яких досліджують теоретичні основи процесів злиття та поглинання, їх сучасні форми, аналіз умов та мотиваційних факторів консолідації компаній, необхідно виділити дослідження таких зарубіжних вчених, як: М. Бішопа, П. Гохана, Ф. Крюгера, М. Марсале. Основні мотиваційні концепції реструктуризації бізнесу через злиття та поглинання представлено у роботах М. Бредлі, А. Десаї, Е. Кіма. Тему злиття і поглинання досліджено в роботах вітчизняних вчених економістів: О. Кузьміна, В. Андрійчука, А. Гальчинського, О. Шуляра та ін.

Актуальність теми. Дослідження полягає в тому, що фактором успіху компаній і нарощення конкурентоспроможності є зростання їх ринкової вартості через фінансування, як за рахунок власних і позичкових засобів, так і за рахунок зовнішнього механізму злиття чи поглинання з іншою компанією. Особливо актуальною ця проблема є для українського бізнесу.

Метою цього дослідження є характеристика сучасного стану ринку злиттів та поглинань, проведення аналізу існуючих проблем та визначення перспектив його розвитку в Україні, вивчення мотивів здійснення операцій злиття і поглинання та оцінювання їх динаміки. Дослідження процесів злиття та поглинання за умов економічної глобалізації є дуже важливим як у теоретичному, так і в практичному плані, що і зумовило вибір теми роботи, її мету та завдання.